

Osnovni pojmovi nauke o književnosti III i IV (2022-2023)

Preporučena literatura

I Teorija stiha

1. K. Taranovski, "Principi srpskohrvatske versifikacije", "Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor", Beograd, 1954, sv. 1-2.
2. K. Taranovski, *Metode i zadaci savremene nauke o stihu kao discipline na granici lingvistike i istorije književnosti*, Beograd, 1939.
3. R. Jakobson, *Lingvistika i poetika* ("Lingvistika i poetika", "O strukturi stiha srpskohrvatskih narodnih epova"), Beograd, 1966.
4. L. Kojen, "Jakobson i osnove moderne metrike", "Južnoslovenski filolog" LIII, Beograd, 1997 ili "Metrika" u *Jakobson, poetika i metrika*, Beograd, 1998.
5. L. Kojen, *Studije o srpskom stihu* (I i II poglavlje), Beograd, 1996.
6. S. Petrović, "Stih", *Uvod u književnost*, Zagreb, 1961. (ili ma koje kasnije izdanje)

II Stil i stilistika

1. A. A. Ričards, "O metafori" (u zborniku *Metafora, figure i značenje*, priredio L. Kojen, Beograd, 1986)
2. M. Blek, "Metafora", "Još o metafori" (*Metafora, figure i značenje*)
3. R. Jakobson, "Dva aspekta jezika i dve vrste afazičkih smetnji" (*Metafora, figure i značenje*)
4. L. Kojen, "Dva pristupa metafori" (isto)
5. S. Petrović, *Priroda kritike*, ("Lingvistička invazija u studiju književnosti" i "Stil i struktura"), Zagreb, 1972.
6. L. Špicer, "Stil M. Prusta", "Reč", Beograd, 1996, br. 23-24, 25 ili E. Auerbah, jedno poglavlje iz *Mimezisa*
7. M. Rifater, "Interpretacija i deskriptivna poezija", "Reč", 1995, br. 11-12.

III Teorija pesničkog jezika

Formalizam i Jakobsonova teorija pesničkog jezika

1. R. Jakobson, "Najnovija ruska poezija", "Šta je poezija", "Dominanta" (*Ogledi iz poetike*, Beograd, 1978)

2. J. Tinjanov, "Problemi jezika stiha" (*Ruski formalizam*)
3. R. Jakobson, "Lingvistika i poetika" (*Lingvistika i poetika*), Beograd, 1966.
4. R. Jakobson, "Poezija gramatike i gramatika poezije", "'Mačke' Šarla Bodelera" ili "Mikroskopija poslednjeg 'Splina' u Cveću zla" (*Ogledi iz poetike*)
5. L. Kojen, "Jakobsonova poetika" (predgovor Jakobsonovim *Ogledima iz poetike*) ili "Poetika" u *Jakobson, poetika i metrika*, Beograd, 1998.
7. J. Culler, "Jakobson and the Linguistic Analysis of Literary Texts", *Language and Style*, V (1971) ili *Strukturalistička poetika* ("Jakobsonove poetske analize"), Beograd, 1990.

Pražki strukturalizam

1. Dž. Kaler, "Sosirova teorija jezika", *Sosir, osnivač moderne lingvistike*, Beograd, 1980.
2. J. Mukaržovski, "Književni jezik i pjesnički jezik", *Izraz*, 1976.
3. J. Mukaržovski, *Struktura, funkcija, znak, vrednost* ("Mesto estetske funkcije među ostalim funkcijama", "Umetnost kao semiološka činjenica", "Strukturalizam u estetici i u nauci o književnosti", "O strukturalizmu", jedno od navedenih poglavlja, po izboru), Beograd, 1987.

Nova kritika i "Čikaška škola"

1. A.A. Ričards, "Četiri vrste značenja" (u zborniku *Nova kritika*, Beograd, 1973)
2. V. Empson, "Sedam tipova dvosmislenosti" (I i VIII odeljak) (*Nova kritika*)
3. C. Brooks, "The Naked Babe and the Cloak of Manliness" (*The Well Wrought Urn*, 1947)
4. J. Hristić, predgovor zborniku *Nova kritika*
5. E. Olson, "William Empson, Contemporary Criticism, and Poetic Diction" (*Critics and Criticism*, ed. R.S. Crane, The University of Chicago Press, 1970; f.p. 1952)
6. R.S. Crane, Preface (*Critics and Criticism*)

Fenomenologija

1. R. Ingarden, *O saznavanju književnog umetničkog dela* (uvodno poglavlje), Beograd, 1971.
2. D. Stojanović, *Fenomenologija i višeznačnost književnog dela* (glava II; 1-8, 12-13 i 17)

Hermeneutika

1. H.-G. Gadamer, "Predgovor", *Istina i metoda*, 1978.
2. E.D. Hirš, *Načela tumačenja* ("Objektivno tumačenje" i "Gadamerova teorija tumačenja"), Beograd, 1983.
3. Robert Holub, "Hermeneutics", *Cambridge History of Literary Criticism*, vol. VIII, Cambridge UP, 1995.

Postrukturalizam i dekonstrukcija

1. T. Eagleton, "Poststrukturalizam", "Psihoanaliza", *Književna teorija*, SNL, Zagreb, 1987.
2. Derek Attridge (ed), *Jacques Derrida: Acts of Literature*, London, 1992 (pročitati uvod Dereka Etridža i jedan Deridin tekst, po izboru, najbolje "... That Dangerous Supplement").
3. J. Culler, "Presuppositions and Intertextuality", *The Pursuit of Signs, Semiotics, Literature, Deconstruction*, London, 1981.
4. Adrijana Marčetić, "Smisao čitanja po Stenliju Fišu", *Reč*, Beograd, 4, 1994.
5. Adrijana Marčetić, "Arhičitalac", *Svet reči*, Beograd, 2, 1997.
6. Susan Suleiman & Inge Crosman (ur.), *The Reader in the Text: Essays on Audience and Interpretation*, Princeton, 1980, uvodni tekst S. Suleiman, "Varieties of Audience-Oriented Criticism" i jedan tekst po izboru (Culler, Stierle ili Iser)
7. "Reader-oriented theories of interpretation", *Cambridge History of Literary Criticism*, vol. VIII, Cambridge UP, 1995, naročito Peter.J.Rabinovitz, "Other reader-oriented theories".

Pojmovi za ispit

Teorija stiha

1. Versifikacija
2. Metrika
3. Versologija
4. Prozodija
5. Fonologija
6. Fonetika
7. Normativna metrika
8. Deskriptivna metrika
9. Metričke konstante
10. Ritmička tendencija
11. Ritmička dominantna
12. Metar i ritam
13. Kvantitativna klauzula
14. Kvantitativni stih
15. Silabički stih
16. Izosilabizam
17. Tonski stih
18. Silabičko-tonski stih
19. Akataleksa – kataleksa – hiperkataleksa
20. Auftakt (predudar)
21. Stopa
22. Petostopni jamb
23. Aleksandrinac
24. Endekasilabo

25. Blanc-verse
26. Heksametar
27. Pentametar
28. Epski deseterac
29. Lirski deseterac
30. Simetrični osmerac
31. Slobodni stih
32. Elegijski distih
33. Safička strofa
34. Alkejska strofa
35. Terza rima
36. Otava rima ili stanza
37. Gazel
38. Haiku
39. Sonet
40. Sonetni venac
41. Rima
42. Srok ili slik
43. Pristupi stihu (vrste analize stiha)
44. Sistemi versifikacije (metrička tipologija)
45. Rima: određenje i funkcije
46. Stih i proza: pojam stiha

Stil i stilistika

47. Stil
48. Izbor u raspravi o stilu
49. Devijacija
50. Motiv - reč
51. Filološki krug
52. Duhovni etimon
53. Stilem
54. Arhičitalac

Teorija pesničkog jezika

55. Dominanta
56. Poetska funkcija jezika
57. Nova kritika
58. Praktična kritika (Ričards)
59. Intencionalna zabluda
60. Afektivna zabluda
61. Dijalektička zabluda
62. Close reading
63. Čikaška škola
64. Negativna hermeneutika
65. Filološki krug
66. Slojevi i struktura (Ingarden)
67. Struktura i funkcija (Mukaržovski)
68. Recepcionistička kritika
69. Artefakt i estetski predmet
70. Naturalizacija (Kaler)
71. Upućeni citalac (Fiš)

72. Književna kompetencija
73. Interpretativna strategija
74. Implicitni čitalac

Teme za ispitni esej

1. Metafora je reč koja zamenjuje drugu na osnovu sličnosti ili analogije između njihovih značenja.
2. Misao je metaforična i kreće se kroz poređenja, a odatle u jeziku nastaju metafore.
3. Metafora bira, ističe, otklanja i organizuje obeležja glavnog predmeta tako što implicira iskaze o njemu koji su normalno primenjivi na sporedni predmet.
4. Pesnički ritam se mora proučavati apstrahujući akustičku realizaciju.
5. Stih je govorna jedinica koja je po zvučnoj potenciji ekvivalentna drugim govornim jedinicama istog ritmičkog sklopa.
6. Za jedan stih možemo reći da je metrički ispravan ako, i samo ako, a) u potpunosti odgovara metričkom obrascu ili b) odstupa od njega na dopušten način.
7. U poeziji svako приметno ponavljanje istog gramatičkog pojma postaje delotvoran pesnički postupak.
8. Poesma je napeta struktura antiteza, ali takvih koje se uvek mogu izmiriti u harmoničnu i zatvorenu celinu.
9. Zavisnost književnosti od jezika je velika, ali ne i potpuna. Jezik je samo medij dela.
10. Stil jednog pisca treba otkriti samo iz čitanja njegovih dela, njegovu unutrašnju zakonitost samo iz njega samog.
11. Jezik izriče, stil ističe.
12. Tekst je unapred opremljen mestima neodređenosti; zadatak je čitaoca da ih pravilno konkretizuje.
13. Proces čitanja je dvosmeran: strategijama čitanja mi menjamo tekst, a tekst menja nas.
14. Književno delo postoji kao niz "šema" koje čitalac mora da konkretizuje.
15. Nema jasne granice između pesme i kritike pesme: oba načina sadržana su u "pisanju" kao takvom.

Pitanja za usmeni ispit

1. Lingvistička stilistika i De Sosirovo shvatanje jezika
2. Stilistička kritika
3. Pojam stila
4. Metaforično i metonimijsko u jeziku i književnosti
5. Savremene teorije metafore
6. Pristupi stihu (vrste analize stiha): tradicionalno i moderno proučavanje stiha
7. Fonološki pristup stihu
8. Akustička i fonološka metrika: dva suprotstavljena shvatanja stiha
9. Sistemi versifikacije (metrička tipologija)
10. Rima: određenje i funkcije
11. Stih i proza: pojam stiha
12. Formalistička teorija pesničkog jezika
13. Poetska funkcija jezika
14. Lingvistička analiza pesničkog teksta: pretpostavke i karakter postupka R. Jakobsona
15. Strukturalizam u nauci o književnosti
16. Teorija pesničkog jezika u praškom strukturalizmu
17. Struktura i dominantna
18. Struktura i funkcija (Mukaržovski)

19. Artefakt i estetski predmet
20. Ričardsova praktična kritika: četiri vrste značenja
21. Nova kritika
22. Čikaška škola
23. Intencionalna zabluda
24. Afektivna zabluda
25. Dijalektička zabluda
26. Close reading
27. Slojevita struktura književnog dela u shvatanju R. Ingardena
28. Hermeneutika
29. Značenje i smisao književnog dela
30. Pojmovi unutrašnjeg i spoljašnjeg u raspravi o književnosti
31. Unutrašnja (imanentna) analiza književnog dela
32. Šta je pesma?
33. Kriteriji (merila) u vrednovanju književnog dela
34. Šta je klasik?
35. Recepcionistička kritika
36. Naturalizacija (Kaler)
37. Upućeni čitalac (Fiš)
38. Književna kompetencija
39. Interpretativna strategija
40. Implicitni čitalac
41. Arhičitalac
42. Dekonstrukcija kao književna kritika
43. Ideja o smrti *autora*
44. Poststrukturalistički pristupi književnosti